

Universitat de Lleida

GUÍA DOCENTE
DERECHO MATRIMONIAL

Año académico 2013-14

Información general de la asignatura

Denominación	Derecho Matrimonial
Código	101829
Semestre de impartición	1C Evaluación Continua
Carácter	Optativa
Número de créditos ECTS	6
Créditos teóricos	0
Créditos prácticos	0
Departamento/s	Derecho Privado
Información importante sobre tratamiento de datos	Consulte este enlace para obtener más información.
Idioma/es de impartición	Catalán
Horario de tutoría/lugar	Miércoles de 9 a 14 h

Josep M. Martinell Gispert-Sauch

Objetivos académicos de la asignatura

Veure apartat competències

Competencias

Competencias estratégicas de la Universidad de Lleida

Competencias específicas de la titulación

- Capacidad para percibir y asimilar el carácter unitario del ordenamiento jurídico y su necesaria visión transdisciplinar.

Objetivos

- 1. Dar a conocer de manera sistemática e interdisciplinaria (evolución histórica, derechos y principios constitucionales, derecho eclesiástico del Estado, derecho religioso, derecho civil, derecho procesal, derecho registral, implicaciones de derecho internacional, referencias de derecho comparado, etc.) La regulación jurídica del matrimonio, la juridificación de la vida en pareja y las relaciones jurídicas derivadas en el marco del derecho de familia. 2. Dar a conocer el origen y la evolución de la institución matrimonial, el estado actual de la cuestión y las perspectivas de futuro. 3. Examinar los condicionamientos metodológicos y sistemáticos que rigen en la materia y hacer un análisis crítico. 4. Hacer un análisis de la crisis de la institución en relación a los nuevos modelos de familia y núcleos familiares alternativos. 5. Poner en relación el sistema matrimonial y el derecho a formar una familia con la libertad religiosa y de conciencia. 6. Estudiar y someter a revisión los remedios jurídicos, sustantivos y procesales, ante la crisis de la pareja. 7. Considerar las diferencias entre los principios jurídicos dogmáticos, su aplicación práctica y las realidades sociales. 8. Valorar y resolver supuestos reales y prácticos. 9. Demostrar suficiencia en la expresión escrita y oral en el lenguaje jurídico
- Demostrar conocimiento de las características, esquemas conceptuales, instituciones y procedimientos del sistema jurídico.
- Capacidad para identificar intereses sociales y valores subyacentes en los principios y reglas jurídicas.

Objetivos

- 1. Dar a conocer de manera sistemática e interdisciplinaria (evolución histórica, derechos y principios constitucionales, derecho eclesiástico del Estado, derecho religioso, derecho civil, derecho procesal, derecho registral, implicaciones de derecho internacional, referencias de derecho comparado, etc.) La regulación jurídica del matrimonio, la juridificación de la vida en pareja y las relaciones jurídicas derivadas en el marco del derecho de familia. 2. Dar a conocer el origen y la evolución de la institución matrimonial, el estado actual de la cuestión y las perspectivas de futuro. 3. Examinar los condicionamientos metodológicos y sistemáticos que rigen en la materia y hacer un análisis crítico. 4. Hacer un análisis de la crisis de la institución en relación a los nuevos modelos de familia y núcleos familiares alternativos. 5. Poner en relación el sistema matrimonial y el derecho a formar una familia con la libertad religiosa y de conciencia. 6. Estudiar y someter a revisión los remedios jurídicos, sustantivos y procesales, ante la crisis de la pareja. 7. Considerar las diferencias entre los principios jurídicos dogmáticos, su aplicación práctica y las realidades sociales. 8. Valorar y resolver supuestos reales y prácticos. 9. Demostrar suficiencia en la expresión escrita y oral en el lenguaje jurídico

Competencias transversales de la titulación

- Capacidad de análisis y síntesis (C. Instrumental)
- Capacidad de aprendizaje autónomo permanente y adaptación a las nuevas circunstancias. (C. Sistémica)

Contenidos fundamentales de la asignatura

TEMA 1. MATRIMONIO Y DERECHO.

- Juridificación de la vida de pareja. Uniones de hecho y convivencia estable en pareja.
- Crisis del requisito de la heterosexualidad.
- Dimensiones del matrimonio.
- Estructura jurídica y realidad social.
- Matrimonio, derecho público y derecho privado.
- Autonomía privada y límites.
- La tutela jurídica del matrimonio.
- El matrimonio putativo.
- El matrimonio con hecho afectivo juridificado.

TEMA II. EVOLUCIÓN DEL DERECHO MATRIMONIAL.

- El matrimonio romano. Origen de la competencia eclesiástica.
- Formación del derecho matrimonial canónico. Puntualizaciones tridentinas.
- El proceso de secularización.
- El principio personalista.
- El derecho matrimonial en la actualidad.

TEMA III. SISTEMA MATRIMONIAL.

- Noción del concepto.
- Clases de sistemas.
- Antecedentes históricos del sistema matrimonial español.
- El sistema matrimonial español vigente.
- Presupuestos constitucionales.
- Acuerdo concordatario sobre asuntos jurídicos.
- Acuerdos de cooperación con las confesiones minoritarias.
- La legislación civil.
- Conclusiones críticas.

TEMA IV. PREPARACIÓN DEL MATRIMONIO.

- Promesa de matrimonio.
- Expediente matrimonial.

TEMA V. IMPEDIMENTOS

- Las diferentes nociones de capacidad, la capacidad como ausencia de impedimentos.
- Los impedimentos, en general.
- Los impedimentos, en particular.
- Edad, vínculo, consanguinidad, parentesco legal por adopción y crimen.
- Nociones de los impedimentos canónicos.

TEMA VI. CONSENTIMIENTO.

- Función del consentimiento.
- Causas de nulidad por razón del consentimiento.
- Nociones generales de las causas de nulidad en el Derecho canónico.

TEMA VII. FORMA.

- Evolución histórica.
- Significado y función de la forma.
- Forma civil.
- Forma canónica.
- Causas de nulidad por razón de la forma en los respectivos ordenamientos.

TEMA VIII. SITUACIONES CRÍTICAS Y FINALES.

- La extinción natural del matrimonio: muerte, declaración de muerte y muerte presunta.
- Crisis conyugal y remedios jurídicos.
- Separación y reconciliación.
- Divorcio y otras modalidades de disolución.
- La nulidad como remedio jurídico.
- Convalidación del matrimonio.

TEMA IX. MEDIDAS Y EFECTOS.

- Medidas y efectos de carácter personal.

- Medidas y efectos de carácter económico.
- Medidas automáticas.
- Medidas provisionales.
- Parejas estables, uniones de hecho y medidas.

TEMA X. PROCESO MATRIMONIAL.

- Nociones generales.
- Jurisdicción y competencia.
- Medidas provisionales previas y simultáneas.
- Proceso contradictorio: separación contenciosa, divorcio contencioso, nulidad, modificación contenciosa de medidas y altas ámbitos de aplicación. Proceso de mutuo acuerdo: separación, divorcio, modificación de medidas.
- Eficacia civil de resoluciones eclesíásticas y procedimiento de aplicación.
- Medidas no regladas.
- Medidas en caso de filiación no matrimonial.
- Procedimiento para las medidas en caso de extinción de la convivencia estable en pareja.
- Ejecución de sentencias.
- Liquidación del régimen económico.
- Impugnación de resoluciones administrativas sobre menores.
- Nociones generales sobre los procesos canónicos.

Ejes metodológicos de la asignatura

1. Es dóna la màxima importància a la participació activa de l'estudiant, no només a les classes pràctiques, sinó també a les teòriques, fent-les interactives en la mesura del que és possible, i tenint en compte la iniciativa dels estudiants per tal de dedicar més atenció a aquells temes que despertin major interès, sense perjudici d'assolir l'explicació de tot el programa.
2. A les classes pràctiques (en sentit ampli, perquè també inclouen comentaris de textos i de sentències) es procura conjuminar el treball en equip (es promou la resolució dels casos en petits grups) amb la responsabilitat individual, de manera que s'encomanen ponències personals i es tenen en compte les intervencions a nivell individual dels estudiants.
3. En la mateixa línia, s'alternen els mètodes de reflexió i d'elaboració d'idees, donant importància tant els que consisteixen en la interiorització individual de conceptes (estudi, lectures recomanades, preparació de ponències), com els que deriven dels contrastos d'opinió mitjançant diversos tipus de debat.
4. Des del punt de vista de l'aprenentatge, tot i que es manté la diferenciació tradicional entre classes teòriques i pràctiques, aquestes modalitats perden la rigidesa que de vegades tenen. Ja hem dit que les classes teòriques es plantegen amb tota la interacció que és possible. I hem d'afegir, que aquesta interacció és encara més potent a les classes pràctiques (entre estudiants i professor, però també entre els mateixos estudiants) i que, a més, a través del cas singular es procura arribar a la categoria, de manera que aquestes sessions, a més de servir per a conèixer la vessant pràctica de l'aplicació de la llei, també són útils, en molts casos, per a arribar a coneixements teòrics.

Per això, de vegades es proposen pràctiques sobre matèries encara no explicades a les classes teòriques – proporcionant certes pautes legals de referència– per tal que l'estudiant pugui descobrir per ell mateix quins són els interessos en conflicte.

5. La idea fonamental és prescindir de certs prejudicis i dogmatismes i estimular l'esperit crític. Moltes vegades, no hi ha una solució única del conflicte jurídic, sinó que n'hi ha més. I allò que resulta més important és que l'estudiós del dret sigui capaç d'esbrinar on és troba el conflicte, quins són els argument teòrics i les conseqüències pràctiques que hi ha darrere d'ell, i justificar la solució proposada.

Plan de desarrollo de la asignatura

Dates (Setmanes)	Descripció	Activitat Presencial	Hores treball presencial	Activitat treball autònom	Hores treball no presencial
Setmana 1 (18.09.2013)	Presentació de l'assignatura i Exposició de la Guia docent. Exposició general de continguts. Explicació teòrica. Tema 1.	Assistència a classe i participació en la sessió.	1	Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.	5
		Assistència a classe i participació en la sessió.	2		
Setmana 2 (25.09.2013)	Explicació teòrica. Temes 1 i 2. Pràctica.	Assistència a classe i participació en la sessió.	2	Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.	5
		Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.	1		
Setmana 3 (02.10.2013)	Explicació teòrica. Tema 2. Pràctica.	Assistència a classe i participació en la sessió.	2	Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.	5
		Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.	1		

<p>Setmana 4 (09.10.2103)</p>	<p>Explicació teòrica. Temes 2 i 3.</p> <p>Pràctica.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.</p>	<p>2</p> <p>1</p>	<p>Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.</p>	<p>5</p>
<p>Setmana 5 (16.10.2013)</p>	<p>Explicació teòrica. Tema 3.</p> <p>Pràctica.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.</p>	<p>2</p> <p>1</p>	<p>Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.</p>	<p>5</p>
<p>Setmana 6 (23.10.2013)</p>	<p>Explicació teòrica. Tema 3.</p> <p>Pràctica.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.</p>	<p>2</p> <p>1</p>	<p>Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.</p>	<p>5</p>
<p>Setmana 7 (30.10.2013)</p>	<p>Explicació teòrica. Temes 4 i 5.</p> <p>Pràctica.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.</p>	<p>2</p> <p>1</p>	<p>Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.</p>	<p>5</p>

<p>Setmana 8 (06.11.2013)</p>	<p>Explicació teòrica. Tema 5.</p> <p>Pràctica.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.</p>	<p>2</p> <p>1</p>	<p>Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.</p>	<p>5</p>
<p>Setmana 9 (13.11.2013)</p>	<p>Explicació teòrica. Tema 6.</p> <p>Pràctica.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.</p>	<p>2</p> <p>1</p>	<p>Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.</p>	<p>5</p>
<p>Setmana 10 (20.11.2013)</p>	<p>Explicació teòrica. Tema 7.</p> <p>Pràctica.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.</p>	<p>2</p> <p>1</p>	<p>Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.</p>	<p>5</p>
<p>Setmana 11 (27.11.2013)</p>	<p>Explicació teòrica. Tema 8.</p> <p>Prova escrita.</p>	<p>Assistència a classe i participació en la sessió.</p> <p>Realització de la prova escrita. Continguts: temes 1 a 7.</p>	<p>1</p> <p>2</p>	<p>Estudi i repàs dels continguts explicats</p>	<p>15</p>

Setmana 12 (04.12.2013)	Explicació teòrica. Tema 9. Pràctica.	Assistència a classe i participació en la sessió. Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.	2 1	Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.	5
Setmana 13 (11.12.2013)	Explicació teòrica. Temes 9-10. Pràctica.	Assistència a classe i participació en la sessió. Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.	2 1	Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.	5
Setmana 14 (18.12.2013)	Explicació teòrica. Tema 10. Pràctica.	Assistència a classe i participació en la sessió. Assistència a classe. Ponència sobre la pràctica. Participació i debat.	2 1	Lectura de materials complementaris i preparació de la pràctica.	5
Setmana 15 (15.01.2014)	Prova escrita.	Realització de la prova escrita. Continguts: temes 8 a 10.	2	Estudi i repàs dels continguts objecte de la prova.	10
Setmana 19 (06.02.2014)	Prova escrita de recuperació de la realitzada el dia 27.11.2013. Prova per aspirar a M.H. per part d'estudiants prèviament seleccionats.	Realització de la prova escrita. Continguts: temes 1 a 7. Cas pràctic o comentari de text o de sentència per a estudiants seleccionats que aspirin a M.H.	2	Estudi i repàs dels continguts objecte de la prova.	

Sistema de evaluación

Tipus de avaluació: avaluació continuada d'acord amb les següents regles.

Prova escrita prevista per al dia 27.11.2013 (temes 1 a 7). Comptarà un 45% de la nota global. Qualificació: 0 a 10. Consistirà en un test (1/3 del valor de la prova) i en dues preguntes teòriques (1/3 cadascuna del valor de la prova). És condició per a superar l'assignatura treure com a mínim un 5 de qualificació conjunta de la prova. En cas de no presentació, que no s'hagi assolit la qualificació de 5 o que es pretengui millorar nota hi ha possibilitat de recuperació prevista per al dia 06.02.2014.

Prova escrita prevista per al dia 15.01.2014 (temes 8 a 10). Comptarà un 30% de la nota global. Qualificació: 0 a 10. Consistirà en un test (1/3 del valor de la prova) i en dues preguntes teòriques (1/3 cadascuna del valor de la prova). És condició per a superar l'assignatura treure com a mínim un 5 de qualificació conjunta de la prova. No té prevista recuperació.

Pràctiques. S'hauran de lliurar a classe en suport paper el dia previst. Per tal que comptabilitzin, han de ser signades i anar a nom d'un sol alumne el qual haurà d'estar present a la sessió pràctica. És condició per a superar l'assignatura haver presentat com a mínim el 75% de les pràctiques. S'avaluaran en el seu conjunt de 0 a 10. Les pràctiques representen un 25% de la qualificació global. Per a l'avaluació es tindrà en compte el fet de la seva presentació, el seu contingut i argumentari, la ponència que l'estudiant hagi assumit i exposat a classe i les intervencions en la discussió i debat.

Classes teòriques. És condició per a superar l'assignatura haver complert un mínim de 75% d'assistències.

Qualificació final. Resultarà de la mitjana de les qualificacions que fan referència els criteris anteriors en relació amb la quota proporcional de cadascun d'ells. Aquestes qualificacions finals poden ser: 0 a 4,9: *suspens*. 5 a 6,9: *aprovat*. 7 a 8,9: *notable*. 9 a 10: *excel·lent*; i *Matrícula d'honor*, d'acord amb el que es preveu a l'apartat següent.

Matrícula d'Honor. Es farà un llistat dels estudiants que hagin obtingut millor qualificació de l'avaluació continuada, amb nota d'excel·lent, per tal que puguin optar a la qualificació de Matrícula d'Honor en la prova prevista per al dia 06.02.2014, que, a aquests efectes, consistirà en un cas pràctic o en un comentari de text o de sentència. Per a obtenir MH es farà mitjana entre la qualificació del curs i la de l'examen i es podrà concedir aquesta menció especial amb el límit de la *ratio* respecte al nombre d'alumnes matriculats que estableixi la reglamentació vigent.

No presentats. Els alumnes que no s'hagin presentat a alguna de les dues proves escrites, o que no hagin complert amb la presentació del número el mínim de pràctiques o que no hagin complert amb el nombre mínim d'assistències a les classes teòriques es consideraran No Presentats.

Bibliografía y recursos de información

Bibliografía básica

Víctor REINA y Josep M. MARTINELL, Curso de Derecho matrimonial, Madrid 1995.

L. H.CLAVERIA GOSÁLBEZ, Hacia una nueva concepción de matrimonio, La Ley, 1983, II.

Dionisio LLAMAZARES FERNÁNDEZ, Derecho matrimonial, Madrid, 2000.

Dionisio LLAMAZARES FERNÁNDEZ, El sistema matrimonial español: matrimonio civil, matrimonio religioso y matrimonio de hecho, Madrid, 1995.

Manuel ALENDA SALINAS, La tutela estatal del matrimonio, Alicante, 2003.

Mariano LÓPEZ ALARCÓN y Rafael NAVARRO-VALLS, Curso de Derecho matrimonial canónico y concordado, Madrid, 2010.

José Antonio SOUTO PAZ, Derecho matrimonial, Barcelona, 2003.

Ana FERNÁNDEZ-CORONADO GONZÁLEZ, El proceso de secularización del matrimonio, Madrid, 2004.

María Jesús GUTIÉRREZ DEL MORAI, El matrimonio en los Estados de la Unión Europea y la eficacia civil del matrimonio religioso, Barcelona, 2003.

Mercedes MURILLO MUÑOZ, Matrimonio y convivencia en pareja en el ámbito de la Unión Europea. Hacia un

nuevo modelo de matrimonio, Madrid, 2006.

Bibliografía complementaria

Se dará en clase.

Legislación

Tratados internacionales sobre la materia. Constitución. Acuerdos concordatarios y de cooperación entre el Estado español y la Iglesia católica y con otras confesiones religiosas (evangélica, islámica e israelita). Código civil español. Código de familia. Libro II del Código Civil de Cataluña. Código de derecho canónico. Ley de Enjuiciamiento Civil. Legislación del Registro Civil. Compendio de legislación Eclesiástica del Estado (Editoriales Aranzadi, o Civitas).

Prácticas

Está previsto hacer sesiones de prácticas. La redacción de los supuestos de hecho y los respectivos cuestionarios serán entregados en cada sesión.

Estudio de sentencias

Serán estudiadas y comentadas varias sentencias de derecho matrimonial, que también se proporcionarán y se indicarán en cada sesión que corresponda.